

nagy realista regény *helyett* kidolgozott és legjobb műveiben (BOLOND ISTÓK, A DÉLIBABOK HŐSE, ALFRÉD REGÉNYE) valószínűtlen esztétikai tökélyre vitt magyar verses regényhez kapcsolódik. E műfaj ugyanis számtalan előnnyel rendelkezik a ma epikus számára: az elbeszélő alakja lírai-epikus része lehet a szövegnek, egyes szám első személyben szólhat, de egyrészt a „maga”, másrészt az általa teremtet narrátor nevében; a műfaj formája végtelenségig kevert, tehát magába emelhet gyakorlatilag bármit, ez a szó jó értelmében vett elegendő és minden irányba mozgékony nyelvet is biztosíthat, a szövegbe vidáman belefér bármiféle reflexió, anélkül, hogy ez unalmasan esszéiztikussá tenné a regény szövetét – a lehetőségek és előnyök száma, legalábbis az én agyamban, szinte végtelen. Tehát: prózában írt verses regény, ez lehetne az egyik kitörési pont. Szándékomban áll egy ilyen jellegű kísérlet elvégzése, ezért hamarosan belefogok a BOLOND ISTÓK, AVAGY AZ ÉLHETETLEN című regénybe, amely e formaelvek szerint épül majd.

Ám ekkor a kritikusként el kell hallgatnia. Hiszen olvasta és magáévá tette Németh László gondolatát, miszerint nem baj, ha az író kritikus egyben, ám komoly problémákat jelenthet, ha kritikai érveit arra használja, hogy saját produkcióját igazolja.

Bán Zoltán András

A HOLMI POSTÁJÁBÓL

LEVÉL BREUER JÁNOSNAK

Kedves János, érdeklődéssel olvastam WILHEIM ANDRÁS SZABOLCSI-ÉRTÉKELÉSÉNEK MARGÓJÁRA írott gondolatait Szabolcsi Bence ötvenes évekbeli tevékenységéről, harcairól, veszélyes helyzetéről. Nem hallgathatom el, hogy az idézett, jórészt ismert (Kroó György Szabolcsi-monográfiájában és a Maga korábbi cikkeiben is olvasható) dokumentumokból kirajzolódó kép kissé egyoldalúnak tűnik annak, aki olvasságta a korabeli sajtót, és találkozott egyéb forrásokkal és dokumentumokkal is. Félreértés ne essék: nem a Szabolcsi Bence társadalmi-zenepoliti-

kai tevékenységéről kialakult kép megváltoztatására, hanem árnyalására gondolok.

Cikkének egyik alapgondolatával azonban egyáltalán nem tudok egyetérteni. A Wilhelm András élményanyaghiányáról írott sorai azt sugallják, hogy egy kutató személyes élményanyag híján nem ítélni meg egy kort. Vajon egy muzikológus csak úgy írhat Mozarttról, ha főnöke lerugdosta a lépcsőn, és járatos a szerencsejátékban? Vagy csak akkor elemezheti Muszorgszkij életművét, ha tapasztalta az alkoholizmus mámorát? Tudom, demagóg példák ezek, de kifejeződik bennük a dolog abszurditása. Egy történész, ha igazi, nemcsak leírja és elemzi az adott kort, hanem ítéletet is alkot róla. Ha az ítélet nem bizonyul helyesnek, megcáfolják. Akkor a cáfoló ítélet lehet érvényes, egészen a következő másfajta nézőpontok felbukásáig. És ebben ez a szép.

Egyébként nem hiszem, hogy Wilhelm Andrásnak nincsenek élményei az ötvenes évekről. Hogy milyen gyermekkori emlékeket őriz szülei szorongásairól, nem tudom, csak a sajátjaimról számolhatnék be. De hogy felnőttként is alkalma volt tapasztalatokat szerezni a diktatúra mibenlétéről, azt mint volt zeneakadémiai évfolyamtársa tanúsíthatom. Az egyik 1969-es élményünk: a zenetudományi I. évfolyamnak tartott, Lukács György ESZTÉTIKÁJÁT tárgyaló Fodor Géza-kurzust a Zeneakadémia marxizmus-leninizmus tanszékének nyomására rövid úton betiltották. Tiltakozásul megpróbáltuk magánúton folytatni a kurzust (hisz túl voltunk már az ötvenes éveken...), Fodor Géza épp Wilhelmék lakásán tartotta kérésünkre szobaszemináriumát Lukácsról, amely azután elég gyorsan kifulladt, természetesen nem Fodor Géza, nem is politikai nyomás, hanem a zenetudományis hallgatók túlterheltsége miatt. Igen tartalmas élményei lehetnek a hatalom packázásáról Wilhelm Andrásnak az Új Zenei Stúdió alapító tagjaként és állandó előadóművészeként is; azon Új Zenei Stúdió tagjaként, amelynek egyébként megtört működését nem is egy politikai támadás tette nehezzé. Az élmény súlyos, ha nem is életveszélyes, mint az ötvenes évek élethelyzetei.

Végül, visszatérve a Szabolcsi-témára: jól ismerem és tiszteltem tartom a Szabolcsi-tanítványok érzékenységét, hisz magam is közülük tartozom, az utolsó osztály tagjaként. Le-

hetetlen elfelednem a legnagyobb és leghívebb Szabolcsi-tanítvány, Kroó György tekintetének elborulását a „Szabolcsi, a zenepolitikus” cím (Tallán Tibor nagy empátiával és tisztelettel megírt tanulmányának alcíme) pusztá olvastán. A szentség azonban fokozatosan megszűnik. A következő zenekutató nemzedékek jószerivel csak írásaiból, hatalmas életművéből fogják megismerni és fogják elődeiknél elfogulatlanabban méltatni és meg-

ítélni Szabolcsi Bencét. Ez a Szabolcsi-életműnek – biztos vagyok benne – nem válik kárára. Wilhelm András írása, melynek gondolatébresztő voltára Maga is célzott, e folyamatnak talán első állomása, a Szabolcsi-jelenség körüli tisztelettel csönd megtörése.

1999. december vége

Üdvözlettel
Papp Márta

A folyóirat a Soros Alapítvány
támogatásával jelenik meg